

Правила і досвід, які працюють у нашому повсякденному житті, взагалі не працюють на фондовому ринку. Перенесення логіки зі звичайного життя на торгівлю гарантує вам втрату грошей.

Розуміти ймовірності та вірити в них на рівні своєї торгової особистості – це дві абсолютно різні речі. Оскільки ви не можете розрахувати успіх будь-якої окремої угоди, немає жодної угоди, яка уникає ризику. Найкращим трейдерам довелося втратити всі гроші, щоб зламати опір їхніх дисфункціональних переконань щодо природи цього бізнесу або їхніх помилкових уявлень про те, що це таке. Чим більше ви думаєте, що знаєте, тим менш успішним ви будете. Це бізнес не про те, щоб знати, що станеться далі. Це бізнес про те, щоб привести свій розум до стану повної відстороненості від результатів. Ви повинні прийняти ризик і розуміти його з імовірнісної позиції. Як тільки ви це зробите, все зміниться з погляду перспективи [3].

Висновки. Є події, які неможливо передбачити, і для цього потрібно застосувати стратегію антикрихкості. Для унеможливлення шкоди від передбачуваних подій необхідно побудувати власну модель або картину світу. Необхідно розуміти, що реальну невизначеність неможливо розрахувати, оскільки завжди буде значна похибка. Необхідно нести відповідальність за свої рішення, і тоді буде можливість розвиватися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Taleb N. The Black Swan: Second Edition: The Impact of the Highly Improbable: With a new section: «On Robustness and Fragility». Paperback, 2010. 662 p.
2. Taleb N. N. Skin in the Game: Hidden Asymmetries in Daily Life. Allen Lane, 2018. 318 p.
3. Trading Psychology: Overcoming Fear. Scribd. URL: <https://ru.scribd.com/document/974190621/Mark-Douglas-Trading-Psychology-Notes> (дата звернення: 10.03.2026).

УДК 336.76

Єгоричева С. Б.

д-р екон. наук, професор, професор

кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ІНТЕГРАЦІЯ РИНКІВ КАПІТАЛУ ЄС: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Вступ. Інтеграція фінансових ринків є ключовою передумовою підвищення ефективності економічної системи, мобілізації інвестиційних ресурсів та забезпечення сталого економічного зростання. Європейський Союз, попри досягнення у створенні єдиного ринку товарів і послуг, тривалий час зберігав фрагментарність ринків капіталу. Саме це зумовило розробку проекту Союзу ринків капіталу (Capital Markets Union, CMU), який згодом еволюціонував у Союз заощаджень та інвестицій (Savings and Investments Union, SIU). Аналіз цього процесу є важливим для України в контексті її євроінтеграційного курсу.

Мета роботи – визначити основні напрями та проблеми інтеграції європейських ринків капіталу та завдання для України щодо приєднання до цих процесів.

Основна частина. Союз ринків капіталу – це ініціатива економічної політики, запропонована колишнім президентом Європейської комісії Жан-Клодом Юнкером у 2014 р. Головною її метою було створення єдиного ринку капіталу на всій території ЄС до кінця 2019 р. [1]. Ідея СМУ була сформульована як відповідь на низку структурних проблем фінансового сектору ЄС, до яких варто віднести:

- домінування банківського кредитування як джерела фінансових ресурсів для корпорацій. Європейська економіка традиційно залежить від банків, тоді як альтернативні джерела фінансування (ринки акцій, облігацій, венчурний капітал) розвинені недостатньо;

- фрагментація фінансових ринків, що є наслідком відмінностей у податкових системах, корпоративному праві, процедурах банкрутства, які обмежують транскордонні інвестиції;

- неефективне використання заощаджень, оскільки значна частина коштів зберігається на банківських депозитах із низькою дохідністю;

- недостатнє фінансування інновацій та малого і середнього бізнесу, який має обмежений доступ до капіталу, що стримує економічне зростання.

Отже, СМУ мав на меті створення глибокого та інтегрованого ринку капіталу, здатного забезпечити ефективний перерозподіл ресурсів у межах ЄС. Відповідно до Плану дій, актуалізованому у 2017 р. [2], він передбачав гармонізацію регулювання фінансових ринків, розвиток ринкової інфраструктури (біржі, клірингові системи), стимулювання венчурного фінансування та IPO, створення єдиного інформаційного простору для інвесторів, спрощення доступу компаній до фінансових ресурсів. Важливим аспектом була також диверсифікація фінансування економіки, що давала змогу зменшити системні ризики.

Попри значний прогрес, СМУ до останнього часу не був повністю реалізований. Основними причинами цього стали: неготовність держав-членів передавати значні повноваження наднаціональним органам і поступатися національними інтересами; збереження правових відмінностей у регулюванні економічної діяльності; відсутність єдиного регулятора інтегрованих ринків; схильність європейських домогосподарств до консервативних форм заощаджень та бюрократична інерція. Внаслідок цього ринки капіталу ЄС залишаються менш розвиненими та ліквідними, порівняно з американськими, а обсяги IPO – нижчими.

Саме тому у 2025 р. Європейська Комісія представила нову концепцію інтеграції – Союз заощаджень та інвестицій [3], яка стала логічним розвитком СМУ. Одним з основних чинників трансформації стала негайна потреба у масштабних інвестиціях, пов'язаних з реалізацією «зеленого переходу», цифровізацією економіки, необхідністю підвищення обороноздатності. Ключові положення SIU є розвитком напрямів попереднього проекту:

- розширення можливостей для домогосподарств щодо інвестування у фінансові інструменти з вищою дохідністю;

- покращення доступу бізнесу до капіталу, особливо для суб'єктів малого та середнього бізнесу та інноваційних компаній;

- усунення регуляторних бар'єрів і створення єдиного фінансового простору для безперешкодного руху капіталу;
- запровадження ефективного нагляду та забезпечення рівних умов для всіх учасників ринку.

Очікується, що повноцінна реалізація зазначених положень призведе до зростання інвестиційної активності, підвищення темпів розвитку та конкурентоспроможності ЄС на глобальному рівні, покращення добробуту домогосподарств та посилення фінансової стабільності через диверсифікацію джерел фінансування. На думку голови Єврокомісії Урсули фон дер Ляєн, формування SIU може вивільнити до 470 млрд євро інвестицій. Водночас ризиками залишаються посилення конкуренції між державами та потенційна концентрація інвестиційних ресурсів у найбільш розвинених економіках.

Для України досвід розробки й реалізації CMU та SIU має стратегічне значення з огляду на євроінтеграційний курс нашої країни та наявність у вітчизняній економіці аналогічних, а також і деяких більш гострих проблем у сфері функціонування ринків капіталу. Отже, Україна вже розпочала гармонізацію законодавства з нормами ЄС у цій сфері. Так, у 2020 р. була прийнята принципова нова редакція закону з оновленою назвою «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки». У 2025 р. Нацкомісія з цінних паперів та фондового ринку ухвалила дорожню карту імплементації законодавства ЄС у сфері ринків капіталу за розділом 9 «Фінансові послуги» [4]. Оновлена стратегія розвитку фінансового сектору України (2023) передбачає інтеграцію з європейськими ринками та підвищення інвестиційної привабливості, зокрема через гармонізацію нормативної бази з вимогами директив MiFID II, Prospectus Regulation, Market Abuse Regulation та інших.

Утім внутрішніми викликами для України залишаються обмежена кількість фінансових інструментів, низька ліквідність і капіталізація ринків капіталу, недостатня роль інституційних інвесторів (пенсійних фондів, страхових компаній, різних видів інвестиційних фондів), необхідність зростання довіри інвесторів завдяки прозорості, захисту прав, ефективному нагляду, а також підвищення фінансової грамотності населення.

Висновки. Інтеграція ринків капіталу ЄС є складним, але стратегічно важливим процесом, спрямованим на підвищення ефективності фінансового сектору та економічне зростання. Для України цей досвід є надзвичайно цінним, оскільки дає змогу сформувати ефективну модель розвитку національного ринку капіталу та інтегруватися у європейський фінансовий простір. Реалізація відповідних реформ створить передумови для сталого економічного розвитку та підвищення фінансової стійкості держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Action Plan on Building a Capital Markets Union. 2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0468>
2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on

the Mid-Term Review of the Capital Markets Union Action Plan. 2017. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52017DC0292>

3. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Savings and Investments Union. A Strategy to Foster Citizens' Wealth and Economic Competitiveness in the EU. 2025. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025DC0124>

4. НКЦПФР затвердила Дорожню карту з імплементації законодавства ЄС у сфері ринків капіталу. 2025. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nktspfr-zatverdyla-dorozhniu-kartu-z-implementatsii-zakonodavstva-ies-u-sferi-rynkiv-kapitalu/>

УДК 336.7:004.9:330.34

Житар М. О.

*д-р екон. наук, професор,
декан факультету менеджменту, фінансів та маркетингу
ДУ «Київський авіаційний інститут»*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ESG-ПЕРЕХОДУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Вступ. Цифровізація фінансового сектору України в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів формує нову парадигму розвитку фінансового ринку, що поєднує технологічні інновації з принципами сталого фінансування. Сучасні трансформації супроводжуються посиленням ролі фінансових інституцій у забезпеченні стійкості економіки, а також інтеграцією ESG-підходів у фінансові рішення. Водночас, як свідчать аналітичні матеріали НБУ, рівень інтеграції ESG-ризиків у фінансовий сектор залишається недостатнім, що обмежує потенціал сталого розвитку та підвищує системні ризики.

Мета роботи – дослідити особливості цифрової трансформації фінансового ринку України в контексті ESG-переходу, визначити ключові ризики та можливості, а також обґрунтувати напрями підвищення ефективності фінансових інституцій у процесі післявоєнного відновлення.

Основна частина. Цифровізація фінансового ринку України є одним із ключових драйверів його модернізації, що проявляється у розвитку фінтех-рішень, цифрових банківських послуг, автоматизації ризик-менеджменту та використанні великих даних. Водночас сучасний етап розвитку характеризується переходом від технологічної ефективності до поєднання цифрових інструментів із принципами сталості. Згідно з підходами НБУ, ESG є комплексною системою управління, що охоплює екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності фінансових установ. Водночас особливого значення набуває інтеграція ESG-ризиків у фінансову діяльність, оскільки вони безпосередньо впливають на якість активів, ліквідність і фінансову стабільність установ. Водночас результати досліджень НБУ свідчать, що лише частина банків реально інтегрує кліматичні ризики у систему управління